

Landelijke normen voor loopbaanbegeleiding en studiekeuzeactiviteiten

Een concrete uitwerking van punt 2 'landelijke eisen aan loopbaanbegeleiding' en punt 6 'studiekeuzeactiviteiten voldoen aan landelijke norm' van de [Studiekeuzechecklist](#): 'Aanval op Uitval'.

Op 24 juni 2016 lanceerden scholierenorganisatie LAKS, decanenvereniging NVS-NVL, studentenorganisatie ISO en de politieke partijen VVD, PvdA en CDA de Studiekeuzechecklist: 'Aanval op Uitval'. In dit tienpuntenplan schetst deze coalitie aan welke normen het loopbaanoriëntatietraject (LOB-traject) op het voortgezet onderwijs en studiekeuzeactiviteiten op het hoger onderwijs moeten voldoen. Het uiteindelijke doel: een aanval op uitval en elke student op de juiste plek. Inmiddels heeft Jongeren Organisatie Beroepsonderwijs (JOB) zich ook aangesloten bij de coalitie. Ook in het middelbaar beroepsonderwijs is een volwaardig loopbaanoriëntatietraject essentieel in de begeleiding van studenten richting de arbeidsmarkt of het doorstromen naar vervolgonderwijs.

Tot op heden vallen veel studenten in het eerste jaar van hun opleiding uit; in het collegejaar '14-'15 stopte 24 procent van de eerstejaars in het WO en 36 procent van de eerstejaars in het hbo met hun opleiding.¹ 16 procent van de eerstejaars hbo-studenten keerde het jaar erna zelfs helemaal niet meer terug in het hoger onderwijs. Een gebrek aan goede begeleiding bij het maken van een studiekeuze mag volgens LAKS, JOB, ISO en NVS-NVL niet de reden zijn dat een student uitvalt. Een intensief LOB-traject op het voorbereidende onderwijs, met een uitgebreide studiekeuzecheck (SKC) in het hoger onderwijs als kroonstuk, kan deze onnodige uitval voorkomen.

Op dit moment is LOB alleen in het vmbo van het voortgezet onderwijs en in het middelbaar beroepsonderwijs onderdeel van de examinering. In het hoger onderwijs heeft iedere student nu recht op een vorm van studiekeuzeactiviteiten. Echter, hoe de instellingen beiden invullen wordt nog zeer vrijgelaten. LAKS, JOB, ISO en NVS-NVL zijn van mening dat er normen dienen worden gesteld. Een uitgebreid LOB-traject op het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, en een volwaardige studiekeuzecheck dienen aan minimaal onderstaande normen te voldoen.

¹ [Research Ned: Monitorrapport Studievoorschot, 2015.](#)

Landelijke eisen aan loopbaanbegeleiding

LOB-activiteiten

Scholen moeten leerlingen en studenten uitdagen en stimuleren om na te denken over de toekomst. In het voortgezet onderwijs is het van belang dat leerlingen bewust bezig zijn met de keuze voor een opleiding of beroep, en om kennis te maken met de wereld van mbo-scholen, hogescholen en universiteiten. In het mbo dienen studenten ervan bewust te zijn van wat de mogelijkheden zijn op de arbeidsmarkt of bij het doorstuderen.

Normen voor het voortgezet onderwijs:

- Scholen zijn verplicht minimaal één keer in elk leerjaar een LOB-activiteit te organiseren. De activiteit moet gericht zijn op leerlingen vanaf de leerjaren die een profiel moeten kiezen tot en met het eindexamenjaar. Deze activiteit moet wel toegankelijk zijn voor leerlingen uit alle leerjaren.
- Scholen moeten scholieren in het eindexamenjaar verplichten minstens twee LOB-activiteiten te bezoeken en dit nadien te bespreken met de decaan in een individueel gesprek.

Normen voor het middelbaar beroepsonderwijs:

- Er worden minimaal twee relevante LOB-activiteiten per jaar aangeboden. Denk hierbij aan LOB-activiteiten als bedrijfsbezoeken, snuffelstages, sollicitatietraining, relevante sprekers en meeloopdagen bij doorstroommogelijkheden.

Individuele gesprekken

Studieloopbaanbegeleiders en decanen dienen meer tijd te krijgen om individuele gesprekken te voeren met studenten en leerlingen, verplicht en op eigen initiatief van de leerling of student. Door middel van deze gesprekken worden leerlingen en studenten ondersteund in het vinden en benutten van hun kwaliteiten. Zo krijgen zij een beter beeld van hun kansen en mogelijkheden in de toekomst.

Normen voor het voortgezet onderwijs:

- In het jaar dat leerlingen een sector- of profielkeuze maken, hebben leerlingen minimaal één individueel gesprek met de decaan naar aanleiding van de test die leerlingen hebben gemaakt waarin ook wordt gekeken naar hoe profielen aansluiten op studierichtingen.
- Aan het begin van het voorexamenjaar hebben leerlingen een gesprek met de decaan waarin ruimte is voor oriëntatie.
- In de laatste periode van het voorexamenjaar hebben leerlingen een gesprek met de decaan waarin de LOB-activiteiten en gesprekken van dat jaar worden geëvalueerd.
- In het examenjaar worden leerlingen gestimuleerd om regelmatig individuele gesprekken te voeren met de decaan, waar in ieder geval de studiekeuze en praktische informatie rondom inschrijving, studiefinanciering, etc. wordt besproken.

Normen voor het middelbaar beroepsonderwijs:

- Elk studiejaar worden studenten gestimuleerd om regelmatig individuele gesprekken te voeren met de decaan, waar afhankelijk van de situatie van de student studiekeuze, beroepskeuze en bijbehorende praktische informatie besproken worden.

Beroepslessen

Om verbinding te maken met de vervolgcarière van de student dienen er beroepslessen te worden geïntroduceerd bij elk vak. Dit houdt in dat jaarlijks bij elk vak de docent van het betreffende vak een les wijdt aan de mogelijkheden met dit vak, waarom de docent dit vak heeft gekozen en wat je kunt worden als je geïnteresseerd bent in dit vak. Docenten kunnen zelf invulling geven aan deze lessen, waarin zij er ook voor kunnen kiezen om professionals uit het veld in te zetten.

De voorlichtingslessen variëren per onderwijstype:

- Op het vmbo krijgen leerlingen beroepslessen in het tweede en derde leerjaar.
- Op het havo krijgen leerlingen beroepslessen in het derde en vierde leerjaar.
- Op het vwo krijgen leerlingen beroepslessen in het derde en vijfde leerjaar.
- Op het mbo krijgen studenten beroepslessen in elk studiejaar.

Van docenten wordt verwacht dat zij weten op welke manier(en) zijn of haar vak aansluit op het vervolgonderwijs.

LOB-lessen

Naast individuele gesprekken, activiteiten en beroepslessen zouden leerlingen en studenten regelmatig een LOB-les moeten krijgen.

In het voortgezet onderwijs dienen leerlingen in hun twee laatste leerjaren maandelijks een LOB-les te krijgen van hun decaan. Decanen kunnen zelf invulling geven aan de LOB-lessen, maar dienen deze te baseren op de eisen uit het examenprogramma. In de onderbouw moeten mentoren minstens twee mentorlessen aandacht besteden aan LOB, waarin nadruk wordt gelegd op het ontdekken van talenten, competenties en interesses van de leerlingen.

In het middelbaar beroepsonderwijs zouden studenten vanaf het eerste studiejaar maandelijks LOB-lessen moeten krijgen. Tijdens deze lessen kunnen studenten hun ervaringen delen met medestudenten en de LOB-docent.

Studiebegeleiding

Daarnaast vinden de organisaties het belangrijk dat leerlingen en studenten van begin tot het einde van de studie begeleid worden in hun persoonlijke ontwikkeling en hun vervolgkeuze. Het is van belang dat leerlingen en studenten tijdens de LOB-lessen al vanaf jaar één op zoek gaan naar hun krachten, deze ontwikkelen en omzetten in een keuze voor de toekomst. Leerlingen en studenten moeten zich bewust zijn van de keuze om te gaan werken of door te studeren. Scholen moeten zich inzetten om ouders te betrekken bij dit proces. Voor mbo-4-studenten zijn er drie keuzes: aan het werk gaan, doorstuderen op het hbo of een Associate Degree doen.

Eisen opnemen in examenprogramma's havo en vwo

In het examenprogramma vmbo is opgenomen wat een leerling moet kunnen op het gebied van reflecteren op de eigen toekomst. Dezelfde eisen zouden moeten worden opgenomen in de examenprogramma's havo en vwo. Ook het loopbaandossier als waarborging van LOB activiteiten is momenteel alleen verplicht op het vmbo. Wij pleiten ervoor dat het loopbaandossier ook verplicht wordt op havo en vwo.

Studiekeuzeactiviteiten voldoen aan een landelijke norm

Het LOB-traject op het voorbereidend onderwijs wordt afgesloten met de studiekeuzecheck op het hoger onderwijs. De check dient als een realistische schets van de opleiding en ter bevestiging van de juiste keuze van de studiekeuzer. Als de student ervoor kiest om de opleiding te volgen, kan de studieloopbaanbegeleider of studieadviseur de opgedane informatie tijdens de studiekeuzecheck gebruiken in de begeleiding van de student op het vervolgonderwijs. Op deze manier wordt er een vloeiende begeleidingslijn gecreëerd in de overgang naar het hoger onderwijs. Volwaardige studiekeuzeactiviteiten zouden volgens LAKS, JOB, ISO en NVS-NVL aan onderstaande normen moeten voldoen:

Realistische schets van de opleiding

De studiekeuzecheck heeft een tweeledige functie: enerzijds maakt de student door een realistische weergave van de opleiding een afweging of de opleiding wel bij zijn of haar verwachten aansluit, anderzijds heeft de opleiding de mogelijkheid om een student aan de hand van een advies te helpen bij het maken van een juiste studiekeuze. De studiekeuzecheck zou onderstaande werkvormen moeten bevatten om een realistische schets te geven:

- Studiekezers volgen een proef-werkcollege en/of hoorcollege van de opleiding en krijgen hierbij de gelegenheid om vragen te stellen over de lesstof en invulling van de opleiding.
- Studiekezers maken een proeftentamen om te ervaren hoe de instelling kennis en vaardigheden toetst, en ontdekken hiermee of het gevraagde niveau van de opleiding aansluit bij de verwachtingen. Hierover ontvangen zij achteraf feedback.

Mogelijkheid om te spreken met studenten en docenten

Om echt kennis te maken met de opleiding en haar studenten en docenten, dienen de studiekezers uitgenodigd te worden op de instelling. Het is belangrijk dat de studiekezer zich thuis voelt bij een instelling, zodat uitval vanwege te weinig binding met de opleiding, instelling of stad kan worden voorkomen. De volgende mogelijkheden voor de studiekezer vergroten deze binding:

- Studiekezers krijgen de kans om te spreken met studenten van de opleiding. Studenten zijn immers ervaringsdeskundigen en kunnen de studiekezers adviseren bij eventuele twijfels.
- Studiekezers krijgen de kans om te spreken met docenten. Docenten kunnen vragen beantwoorden over de verwachtingen die een opleiding heeft van een student.
- Studiekezers krijgen de kans om met mede-studiekezers te spreken. Mede-studiekezers kampen namelijk vaak met dezelfde twijfels als hun medestanders en kunnen elkaar hierover adviseren.

Informatie over het toekomstperspectief

Een opleiding in het hoger onderwijs is vaak het eindstation van het gehele onderwijstraject dat een student heeft gevolgd. Het is hierom belangrijk dat tijdens de studiekeuzecheck de studiekezer wordt geïnformeerd over het toekomstperspectief na het volgen van de opleiding, zodat dit meegenomen kan worden in de keuze. Dit zou op de volgende manieren verwerkt moeten worden:

- Een docent vertelt over de maatschappelijke waarde van de opleiding en over het beroepenveld dat op de opleiding aansluit. Op deze manier krijgen studiekezers een beter beeld van de mogelijkheden na het afronden van de opleiding.
- Tijdens een proef-werkcollege of hoorcollege worden alumni van de opleiding aan het woord gelaten, om de student een concreet voorbeeld te geven van de plek waar afgestudeerden terecht komen.

Verplichte deelname studiekeuzecheck

Om te garanderen dat iedere student gebruik maakt van de studiekeuzeactiviteiten, is het verstandig om een deelname aan de studiekeuzecheck te verplichten. Op deze manier maakt iedere student op eenzelfde manier kennis met de opleiding en wordt elke groep studenten ondervangen. Studiekezers die ervoor kiezen om niet naar de check te gaan zijn namelijk vaak juist een risicogroep. Alvorens het verplicht stellen van de check dient de invulling ervan natuurlijk wel op orde te zijn.